
UN TOPOR DE ARAMĂ DESCOPERIT LA TRIFEȘTI, JUD. NEAMȚ

de Ștefan Cucuș

Aetalurgia aramei a preocupat un mare număr de cercetători¹, fapt care demonstrează importanța acesteia în aprecierea vieții economice și spirituale a comunităților preistorice și chiar în realizarea unei cronologii a culturilor. De aceea publicarea oricărei piese de aramă, indiferent că provine dintr-o descoperire fortuită sau dintr-un complex arheologic bine definit, se impune atât pentru contribuția la cunoașterea metalurgiei, cât și pentru îmbogățirea cantitativă a repertoriului obiectelor de cupru, ceea ce poate oferi o serie importantă de aprecieri de ordin istoric. Această motivație ne-a determinat să prezentăm în rândurile ce urmează un nou topor cu “brațe în cruce” provenit dintr-o descoperire fortuită.

Cu prilejul unei vizite în satul Trifești, jud. Neamț, în apropiere de Roman, am găsit în colecția comunală un topor cu “brațe în cruce” (fig. 1). Din informațiile obținute toporul a fost descoperit în apropierea satului, întâmplător și cu ani în urmă, încât nu mai poate fi precizat locul și nici descoperitorul. Precizăm că localitatea Trifești se află la limita zonei subcarpatice, la contactul acesteia cu culoarul Siretului. Este posibil ca pe teritoriul acesteia, unde s-a semnalat o stațiune preistorică dintr-o epocă neprecizată², să existe o așezare cucuteniană din faza A-B sau B.

Toporul are profilul drept și doar tăișul celor două brațe dispuse opus este ușor curbat spre partea inferioară. Lungimea totală a toporului este de 0,129 m cu brațul vertical lung de 0,055 m și cel orizontal de 0,047 m. Lățimea tăișului

-
- (1) G. Childe, *The Dawn of European Civilization*, 1927, p. 187 și urm.; idem, *The Danube in Prehistory*, 1929, p. 204 și urm.; H. Schmidt, *Cucuteni in der oberen Moldau*, Berlin-Leipzig, 1932, p. 59 și urm.; Ec. Vulpe, *Ephemerris Dacoromana*, 4, 1926-1927 (1930), p. 18 și urm.; I. Nestor, *22BerRGK*, 1933, p. 78 și urm.; idem, *SRIR*, I, 1954, p. 41 și urm.; D. Berciu, *Apulum*, I, 1939-1940, p. 39 și urm.; M. Roska, *Közlemenyek*, II, 1942, I, p. 15 și urm.; F. Schubert, *Germania*, 43, 1965, 2, p. 274 și urm.; C. Renfrew, *PPS*, 35, 1969, p. 12 și urm.; Al. Vulpe, *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 457 și urm.; idem, *Äxte und Beile in Rumänien*, München, II, 1970.
 - (2) C. Moisil, *BCMI*, 3, 1910, p. 103.

brațului vertical este de 0,038 m iar a celui orizontal de 0,041 m. Gaura pentru coadă este ușor conică și nefinisată, având diametrul de 0,029/0,031 m. Pe partea inferioară a toporului, gaura este prevăzută cu un manșon rotunjit, înalt de 0,005 m și asimetric, cu diametrul exterior de 0,039/0,037 m. Greutatea toporului este de 413 gr. Piesa are aspect masiv, cu grosimea brațelor, lângă manșon, egală, de 0,022 m. Toporul prezintă asperități pe întreaga suprafață, de la așa numitele "încrețituri de la turnare", precum cusătura provenită de la îmbinarea tiparului. Existența acestora arată că toporul nu a fost finisat după turnare. Relativ la turnarea sa, aceasta s-a realizat într-un tipar bivalv, închis, așa cum s-a demonstrat pentru asemenea piese¹, dovadă fiind și resturile bavurii menționate.

Deși mic, masiv, fără eleganța cunoscută a celor mai multe topoare cu "brațe în cruce", exemplarul de la Trifești-Neamț are analogii apropiate cu piese similare descoperite la Tîrnăvița și Petrești². Deci toporul cu "brațe în cruce" prezentat de noi aparține tipului Jaszladany – varianta Petrești, cea mai răspândită în aria fazelor Cucuteni A-B și B³.

În ce privește întrebuintarea topoarelor de aramă cu "brațe în cruce" s-au emis mai multe ipoteze⁴ asupra cărora nu considerăm necesar să ne oprim. Totuși, una dintre acestea ne reține în mod deosebit atenția. Este vorba despre ipoteza colegului D. Monah privind complexitatea semnificației topoarelor de aramă cu "brațe în cruce"⁵. El aderă la ipoteza depunerii lor votive⁶ și face o amplă analiză a picturilor eneolitice din peștera Magurata⁷ (Bulgaria de nord-vest) unde reprezentările antropomorfe feminine sînt însoțite de reprezentări phalice și de topoare cu "brațe în cruce". Și tot aici, topoarele cu "brațe în cruce" sînt asociate cu simbolul solar. Pe această bază D. Monah consideră că topoarele de aramă cu "brațe în cruce" au avut un rol în ceremoniile magico-religioase⁸.

În ansamblul picturilor de la Magurata, datate la jumătatea mileniului III î.e.n.⁹ ceea ce ni se pare nouă esențial este reprezentarea simbolului solar asociat cu reprezentări antropomorfe feminine și masculine. Această reprezentare, în care apar și topoarele cu "brațe în cruce", vine în sprijinul confirmării ipotezei noastre privind existența cultului uranic în eneolitic, asupra căruia ne-am oprit cu prilejul prezentării unor complexe rituale cucuteniene.

- (1) N. V. Rîndina, *Drevnejvnee metallobrabavivaișce preistvostvo vostocinoji Evropi*, Moscova, 1971, p. 99 și urm.
- (2) Al. Vulpe, *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 461, fig. 3/6; idem, *SCIV*, 24, 1973, 2, p. 224, fig. 2, nr. 14, 16.
- (3) Ibidem, p. 277; D. Monah, *MemAntiq*, XII-XIV, (1980-1982), 1986, p. 34.
- (4) Vezi nota 1.
- (5) D. Monah, op. cit.
- (6) Al. Vulpe, *SCIV*, 24, 1973, 2, p. 233-234.
- (7) Em. Anati, *Bolletino del Centro Camuni di Studi Preistorici*, 1971, p. 83 și urm.
- (8) D. Monah, op. cit.
- (9) Em. Anati, op. cit., p. 83 și urm.; D. Monah, *Carpica*, VII, 1975, p. 542.

UNE HACHE EN CUIVRE DÉCOUVERT A TRIFEȘTI, DÉP. DE NEAMȚ

Résumé

L'auteur présente une hache en cuivre à tranchant opposé de type Jaszladany, variante Petrești, découverte par hasard dans le village Trifești, dép. de Neamț, mise en relation avec l'horizon chronologique Cucuteni A-B et B.

Explication de figure

Fig. 1. La hache à tranchant opposé de Trifești-Neamț.

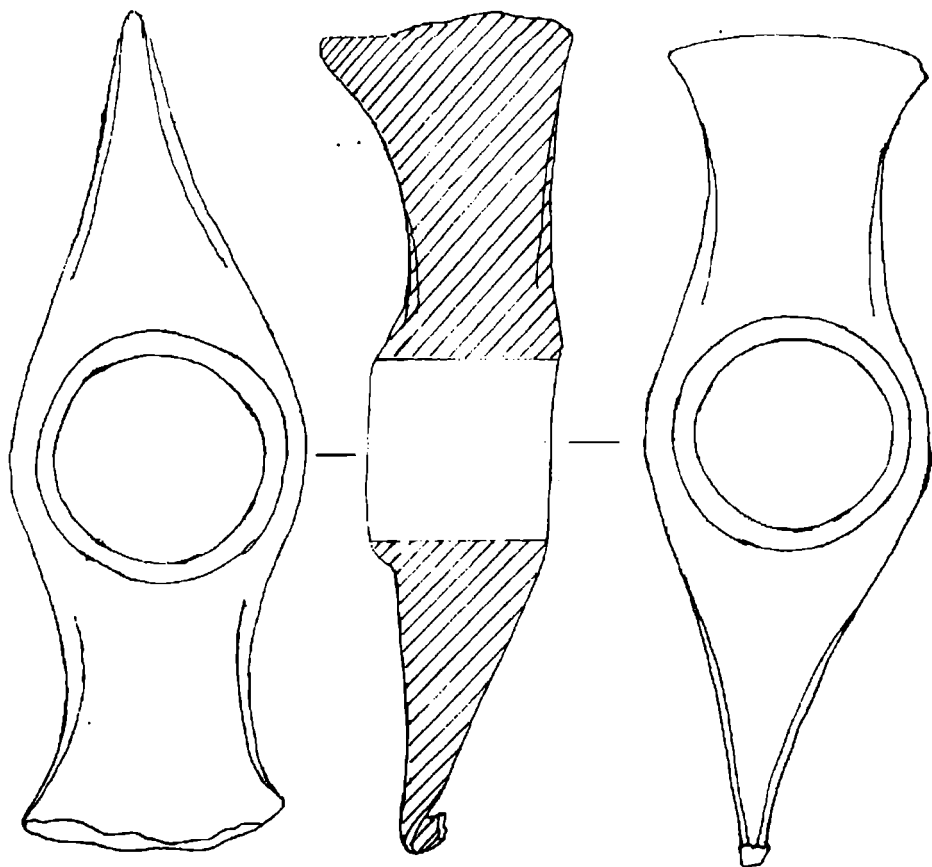

Fig. 1 Toporul cu brațe în cruce la Trifești-Neamț.

